

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal.
Pedagogical Sciences. Vol. 2 (121)

Вісник Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
Педагогічні науки. Вип. 2 (121)

ISSN (Print): 2663-6387
ISSN (Online): 2664-0155

UDK 37.016:811.161.2:004.91

DOI 10.35433/pedagogy.2(121).2025.8

FEATURES OF USING MEMES IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS (BASED ON THE EXPERIENCE OF TEACHERS IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS OF ZHYTOMYR)

M. V. Sharapa*

The article analyses the peculiarities of using memes (Internet memes) as modern educational trends at the Ukrainian language lessons based on a survey of teachers of Ukrainian language and literature of Zhytomyr general secondary schools, in particular, it is determined that one of the prerequisites for improving the known and searching for new teaching methods is "clip" thinking (the process of displaying countless various properties of objects without taking into consideration the connections between them) of modern children and youth, which affects the peculiarities of the processes of the students' perception and understanding of educational material. Under such conditions, new visualisation technologies are becoming especially relevant in the contemporary educational space, aimed at ensuring efficiency, accessibility of learning, facilitating the perception and assimilation of the necessary educational information, as well as motivating and engaging students. For example, the skilful use of memes at the lessons of Ukrainian can provide a significant number of educational, developmental and upbringing tasks, including simplifying the learning of complex concepts; developing and improving creativity, critical thinking skills and finding non-standard ways of expressing thoughts; attracting the students' attention and promoting positive atmosphere during the lesson; developing independent work skills, etc.

According to the results of the survey, a significant number of teachers use memes at the Ukrainian language lessons as modern ways of presenting the information necessary for studying and learning; forming basic key competences; acquiring and improving the language knowledge; developing speaking and thinking skills; activating cognitive, emotional and volitional processes; psychological support; diversifying methods and forms of work in the classroom, etc. As far as to the teachers' of Zhytomyr general secondary schools experience, memes are expedient and advantageous to use when studying spelling, lexicology (vocabulary), phraseology, morphology (parts of speech), syntax, punctuation, phonetics, orthoepy and developing communication skills at different stages the Ukrainian language lesson: during the explanation of new material, consolidation of the knowledge acquired at the reflection stage.

Keywords: *meme (Internet meme), Ukrainian language lesson, modern educational process, modern educational trends, innovative means and forms of teaching, visualisation of educational material, "clip" thinking, "clip" consciousness.*

* Candidate of Philology Sciences (PhD in Philology), Docent
(Zhytomyr Ivan Franko State University),
marina12sharapa@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9140-0477

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕМІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ІЗ ДОСВІДУ ВЧИТЕЛІВ ЖИТОМИРСЬКИХ ЗЗСО)

М. В. Шарапа

У статті на матеріалі опитування вчителів української мови та літератури житомирських ЗЗСО проаналізовано особливості використання мемів (інтернет-мемів) як сучасних освітніх трендів на уроках української мови, зокрема, визначено, що однією із передумов необхідності вдосконалення відомих та пошуку нових прийомів, методів навчання є "кліпове" мислення (процес відображення безлічі різноманітних властивостей об'єктів без урахування зв'язків між ними) сучасних дітей та молоді, яке впливає на особливості процесів сприйняття та розуміння учнями навчального матеріалу. За таких умов особливої актуальності в сучасному освітньому просторі набувають нові технології візуалізації, спрямовані на забезпечення ефективності, доступності навчання, полегшення сприйняття та засвоєння необхідної навчальної інформації, а також на мотивування та зацікавлення учнів. Наприклад, уміле використання мемів під час уроків української може забезпечити виконання значної кількості навчальних, розвивальних та виховних завдань, зокрема, спростити засвоєння складних понять; розвинути та вдосконалити творчі здібності, навички критичного мислення та пошуку нестандартних способів оформлення думки; привернути увагу учнів та сприяти позитивній атмосфері під час уроку; сформувати навички самостійної діяльності тощо.

За результатами проведеного опитування, значна кількість вчителів використовують на уроках української мови меми як сучасні способи подання необхідної для вивчення та засвоєння навчальної інформації; формування основних ключових компетентностей; здобуття та вдосконалення мовних знань; розвитку мовленнєвих, мисленнєвих умінь та навичок; активізації пізнавальних, емоційних та вольових процесів; психологічної підтримки; урізноманітнення методів та форм роботи на уроках тощо. З досвіду вчителів житомирських ЗЗСО, меми доцільно та корисно використовувати, вивчаючи орфографію, лексику (лексикологію), фразеологію, морфологію (частини мови), синтаксис, пунктуацію, фонетику, орфоепію та розвиваючи комунікативні здібності, на різних етапах уроку української мови: під час пояснення нового матеріалу, закріплення набутих знань, на етапі рефлексії.

Ключові слова: мем (інтернет-мем), урок української мови, сучасний освітній процес, сучасні освітні тренди, інноваційні засоби та форми навчання, візуалізація навчального матеріалу, "кліпове" мислення, "кліпова" свідомість.

Introduction of the issue. Modern trends in the development of educational processes are driven by the need to improve the known and the search of new teaching methods and techniques by using information and communication technologies to ensure the effectiveness of the educational process by developing the students' cognitive and creative abilities. Internet memes are considered to be one of the current educational trends as a kind of the communication tool in the media space; a tool for the rapid dissemination of information, reactions to current social events and cultural phenomena; a form of the entertainment content in social networks; and one of the most relevant elements of Internet communication among teenagers and young people. Accessibility, the possibility of rapid

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку освітніх процесів зумовлені необхідністю вдосконалення відомих та пошуку нових прийомів та методів навчання із використанням інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення ефективності навчального процесу за допомогою формування пізнавальних та креативних здібностей учнів. Одним із сучасних освітніх трендів вважають інтернет-меми як своєрідний засіб комунікації в медіапросторі; інструмент швидкого поширення інформації, реакцій на актуальні суспільні події та культурні феномени; форму розважального контенту в соціальних мережах; як один із актуальних елементів інтернет-спілкування в середовищі підлітків та молоді. Доступність, можливість швидкого

dissemination, creativity, emotionality, humorous form – these and other features of this cultural phenomenon ensure the effectiveness of its integration into the educational process in order to visualise the material, facilitate its perception and memorisation, excite the curiosity and motivation of students, and emotional relief at the Ukrainian language lessons.

Internet memes are an object of scientific interest for the researchers primarily in the sociological, psychological and linguistic fields. Additional in-depth study is needed on the methodological aspect of using memes for educational purposes at the Ukrainian language lessons, especially with the involvement of practical materials from the teachers' specific experience.

Current state of the issue. The phenomenon of memes as a multidimensional phenomenon has been studied in many foreign works of various scientific directions, in particular in the fields of sociology, cultural studies, psychology, anthropology, analytical philosophy, computer science and cybernetics, and media studies [5: 117].

The works of contemporary Ukrainian meme researchers are primarily aimed at the communicative aspect of this cultural phenomenon: the peculiarities of transformation, dissemination, and semantics of memes as information units and peculiar communicators in certain social groups and between them [7]; the main criteria for the formation and influence of Internet memes on the communication processes of the modern information society [5]; the communicative function of memes in the Internet space as a means of transmitting and disseminating cultural information [8]; problems of defining, typologising and describing the phenomenon of memes in the modern linguistic and cultural environment [9]; analysing the essence of memes and studying the Ukrainian memetic space [3], etc.

The role of memes among modern educational trends is highlighted in the article by K. Yandola, defining the concept of "meme in education", it summarises the main components and functions of memes

поширення, креативність, емоційність, гумористична форма – такі та інші ознаки цього культурного феномена забезпечують ефективність його інтегрування в навчальний процес з метою візуалізації матеріалу, полегшення його сприймання та запам'ятовування, зацікавлення та мотивування учнів, емоційної розрядки на уроках української мови.

Інтернет-меми є об'єктом наукових зацікавлень дослідників насамперед у соціологічній, психологічній та лінгвістичній сферах. Додаткового поглибленого опрацювання потребують питання методичного аспекту використання мемів із навчальною метою на уроках української мови, особливо із залученням практичних матеріалів конкретного досвіду вчителів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення феномена мемів як багатоаспектного явища здійснено в багатьох зарубіжних працях різного наукового спрямування, зокрема в галузях соціології, культурології, психології, антропології, аналітичної філософії, інформатики та кібернетики, медіадосліджень [5: 117].

Праці сучасних вітчизняних дослідників мемів присвячені насамперед комунікативному аспекту цього культурного явища: особливостям трансформації, поширення, семантики мемів як інформаційних одиниць та своєрідних комунікаторів у окремих соціальних групах та між ними [7]; основним критерієм формування та впливу інтернет-мемів на комунікативні процеси сучасного інформаційного суспільства [5]; комунікативній функції мемів у інтернет-просторі як засобів передавання та поширення культурної інформації [8]; проблемам визначення, типологізації та опису феномена мема в сучасному мовнокультурному середовищі [9]; аналізу сутності мемів та дослідженням українського меметичного простору [3] тощо.

Ролі мемів серед сучасних освітніх трендів присвячена стаття К. Яндоли, у якій визначено поняття "мем в освіті", узагальнено основні компоненти та функції мемів в освіті, розглянуто ефективність та можливість застосування

in education, considers the effectiveness and possibility of using memes in the educational process through the prism of teaching and learning processes; clarifies the leading roles, the teacher and students joint actions and the requirements in the process of integrating memes into learning; the expediency of using memes in the educational process was confirmed on the basis of the results of a survey among students who demonstrated a positive attitude to memes, a desire for responsible meme creation, and a positive impact on mental cognitive processes [10].

The principles of using memes in the Ukrainian language classes are considered in the context of studying the peculiarities of memes as an onomatopoeic component of the national linguistic worldview [2].

The problem of the didactic potential of using Internet memes in the process of language training of foreign students is the subject of the work of A. Prykhodko. The researcher, in particular, defines the functions and structure of Internet memes used in the educational space; gives arguments on the effectiveness of this modern didactic tool in the context of informatisation of education and a technological approach to the organisation of the educational process; notes that an Internet meme is primarily a tool for visualising educational material; forming linguistic, communicative, socio-cultural competences among foreign citizens [6].

The results of practical experience of using memes in the French language classes for higher education students with examples of tasks and warnings are presented in the work of O. Pavliuk, T. Saltykova, where they point out the powerful didactic potential of memes, define their functions in the educational process (memes-informers, memes-visualisers, memes-reminders, memes for the knowledge control, memes-motivators, memes-relaxers, memes-emojis); outline the main aspects of the selection of educational memes [4].

Aim of the research. To analyse the peculiarities of using memes at the Ukrainian language lessons using information about the practical experience of teachers of Ukrainian language and

memes in the educational process through the prism of teaching and learning processes; clarifies the leading roles, the teacher and students joint actions and the requirements in the process of integrating memes into learning; the expediency of using memes in the educational process was confirmed on the basis of the results of a survey among students who demonstrated a positive attitude to memes, a desire for responsible meme creation, and a positive impact on mental cognitive processes [10].

Принципи використання мемів на заняттях із української мови розглянуто в контексті дослідження особливостей мемів як онімного компонента національно-мовної картини світу [2].

Проблемі дидактичного потенціалу використання інтернет-мемів у процесі мовної підготовки здобувачів вищої освіти із числа іноземних громадян присвячена праця А. Приходько. Дослідниця, зокрема, визначає функції та структуру інтернет-мемів, які використовують у освітньому просторі; аргументовано доводить ефективність цього сучасного дидактичного засобу в умовах інформатизації освіти й технологічного підходу до організації навчального процесу; зауважує, що інтернет-мем – це насамперед інструмент для візуалізації навчального матеріалу; формування лінгвістичної, комунікативної, соціокультурної компетентностей здобувачів вищої освіти із числа іноземних громадян [6].

Результати практичного досвіду використання мемів на заняттях з французької мови для здобувачів вищої освіти із прикладами завдань та застереженнями викладено в роботі О. Павлюк, Т. Салтикової, де вказано на потужний дидактичний потенціал мемів, визначено їх функції у навчальному процесі (меми-інформатори, меми-візуалізатори, меми-нагадування, меми для контролю знань, меми-мотиватори, меми-релаксатори, меми-емодзі); окреслено основні аспекти відбору навчальних мемів [4].

Мета дослідження. Проаналізувати особливості використання мемів на уроках української мови із залученням

literature in Zhytomyr general secondary schools, based on the conducted survey.

Results and discussion. Internet memes, as an important phenomenon of modern communication in the Ukrainian media space, perform various functions, including communicative, representative, manipulative, and entertaining ones. Such features of functioning, as well as a holistic creative combination of linguistic and non-linguistic elements, the spread speed, dynamism, visual appeal, emotionality, metaphoricality are the main features that determine not only the popularity of memes as informational units, but their effectiveness as innovative teaching tools, too.

Considering the Internet meme in the educational space as a complex, holistic unit of transmission, storage, visualisation of educational information; a unit of communication created with the help of special online tools and a modern didactic tool in the context of informatisation of education and a technological approach to the organisation of the educational process, A. Prykhodko distinguishes the following functions of memes: representative, communicative, creative, didactic, educational, visual [6: 296-297].

A meme used for educational purposes should contain the necessary information concentrated in a coherent verbal and non-verbal expression; influence the feelings and emotions of the recipient (often through the experience of perceiving the known, relevant, popular information); may reflect a new meaning of the well-known, in particular through the semantic transformation of phraseological units and aphorisms, through wordplay based on the use of the linguistic resource of homonymy, paronymy, polysemy, etc. Wordplay is one of the most common means of creating a comic effect in Internet memes, with the help of which creative authors invent a new visual and textual image that not only entertains but also stimulates cognitive activity and creative thinking of recipients.

Scientists state that the processes of perception and understanding of educational information by children and young people are undoubtedly influenced by the "clip" mindset formed on the basis of

інформації про практичний досвід вчителів української мови та літератури житомирських ЗЗСО, опрацьованої на основі проведеного опитування.

Виклад основного матеріалу.

Інтернет-меми як важливе явище сучасної комунікації в українському медіапросторі виконують різні функції, зокрема комунікативну, репрезентативну, маніпулятивну, розважальну. Такі особливості функціонування, а також цілісне креативне поєднання мовних та позамовних елементів, швидкість поширення, динамічність, візуальна привабливість, емоційність, метафоричність – основні ознаки, які визначають не лише популярність мемів як інформаційних одиниць, але й їх ефективність як інноваційних засобів навчання.

Розглядаючи інтернет-мем у освітньому просторі як комплексну, цілісну одиницю передавання, зберігання, візуалізації навчальної інформації; одиницю комунікації, створену за допомогою спеціальних онлайн-інструментів і сучасний дидактичний засіб в умовах інформатизації освіти й технологічного підходу до організації навчального процесу, А. Приходько виділяє такі функції мемів: репрезентативну, комунікативну, креативну, дидактичну, виховну, візуальну [6: 296-297].

Мем, який використовують з навчальною метою, повинен містити необхідну інформацію, сконцентровану в цілісному вербальному та невербальному вираженні; впливати на почуття та емоції реципієнта (часто через залучення досвіду сприйняття відомої, актуальної, популярної інформації); може відображати новий сенс загальновідомого, зокрема шляхом семантичної трансформації фразеологізмів та афоризмів, за допомогою гри слів, оснований на використанні мовного ресурсу омонімії, паронімії, полісемії тощо. Гра слів є одним з найпоширеніших засобів оформлення комічного ефекту в інтернет-мемах, за допомогою якої креативні автори створюють новий візуально-текстовий образ, який не лише розважає, але й стимулює когнітивну активність, креативне мислення реципієнтів.

"clip" thinking (the process of displaying many various properties of objects without taking into account the connections between them) – mosaic consciousness, fragmentary, disjointed reflection of reality, which leads to difficulties or inability to analyse situations, ideas about which do not stay in the mind for a long time, and almost immediately disappear, and new ones appear instead. That is why the behaviour of modern children and young people is called "clip" as a specific social activity characterised by constant diversity, frequent changes in forms, incompleteness and sometimes illogic.

Although the "clip" way of working with information adds dynamism to cognitive learning activities; "clip" behaviour allows you to quickly perceive the diversity, multivariance, ambiguity of approaches to analysing or solving specific issues and problems, but "clip" thinking also leads to a massive attention deficit disorder; loss of desire to learn new things; destruction of the need and ability to create; inability to work with semiotic structures of arbitrary complexity and focus on any information for a long time; reduced ability to analyze and synthesise, rapid reduction of gaining knowledge and factual success of studies [1: 39-40].

Therefore, the meme as a unit of perception by the "clip" consciousness is a tool for transmitting information that can contribute to the effectiveness of the educational process. In today's environment, when the younger generation is increasingly using digital technologies, memes are becoming an innovative way to adapt the educational process to the realities of the modern world.

Instead of traditional texts, the active usage of creolised texts, which combine verbal and non-verbal elements in a semantically coherent manner, is becoming increasingly relevant in the educational process. The object of our scientific interest is primarily creolised memes (images + words).

As per to the results of an anonymous survey, 83.8% (31) of 37 respondents (teachers of Ukrainian language and literature from Zhytomyr secondary schools) use memes at their Ukrainian

Науковці стверджують, що на процеси сприйняття та розуміння дітьми та молоддю навчальної інформації, безперечно, впливає сформована на основі "кліпового" мислення (процесу відображення безлічі різноманітних властивостей об'єктів без урахування зв'язків між ними) "кліпова" свідомість – мозаїчне, фрагментарне, розрізнене відображення дійсності, що призводить до складнощів або нездатності аналізувати ситуації, уявлення про які не затримуються в думках надовго, майже відразу зникають, а на їх місці з'являються нові. Тому й поведінку сучасних дітей та молоді називають "кліповою" як специфічну соціальну діяльність, яка характеризується постійною різноманітністю, частою зміною форм, незавершеністю та інколи нелогічністю.

Хоча "кліповий" спосіб роботи з інформацією додає динамізму пізнавальній навчальній діяльності; "кліпова" поведінка дозволяє швидко сприймати багатоплановість, багатоваріантність, неоднозначність підходів до аналізу або вирішення конкретних питань і завдань, але й "кліпове" мислення призводить до масового синдрому розладу уваги; втрати бажань пізнання нового; знищення потреби та здатності до творчості; невміння працювати із семіотичними структурами довільної складності та зосередитися на будь-якій інформації тривалий час; зниження здатності до аналізу та синтезу; різкому зниженню коефіцієнта засвоєння знань та фактичної успішності навчання тощо [1: 39-40]. Тому мем як одиниця сприйняття "кліповою" свідомістю є тим інструментом транслювання інформації, який може сприяти ефективності навчального процесу. У сучасних умовах, коли молоде покоління все більше користується цифровими технологіями, меми стають інноваційним способом адаптації освітнього процесу до реалій сучасного світу.

У навчальному процесі набуває актуальності, замість традиційних текстів, активне використання креолізованих текстів, у яких семантично цілісно поєднані вербальні та невербальні

language lessons, 16.2% (6) do not use them, and 35.1% (13) created memes themselves. The majority considers it appropriate and effective to use memes at the Ukrainian language lessons, confirming the trend of their popularity in the modern educational space.

Teachers consider memes as modern ways of presenting information, forming key competences; means of developing speaking and thinking, forming language knowledge and speaking skills; innovative means not only of entertaining, but also of developing critical thinking, memory, creativity, activating thinking activities; means of visualisation and increasing students' motivation, psychological support, diversifying methods and forms of work in the classroom.

Attention is also drawn to an important feature of memes – bringing a new meaning to the well-known, which, in particular, contributes to the achievement of educational results. Memes can be used to "unload dry rules in an unusual lightweight form" learning and consolidating new material; promote the development of students' observation skills, creative rethinking of any information; develop a sense of humour; teach students to emphasise key points; explain the practicality of using the language; analyse, understand and practically apply the learning material; use the learned material in practice; explore the functioning, semantics, and origin of language units; to analyse the stylistic functions of artistic means; to diversify the material; to relieve students' attention; to modernise the lesson.

Judging by to the teachers' experience, the use of memes can be effective at different stages of the lesson (for explaining new material, consolidating the knowledge acquired, at the stage of reflection): "explaining of new material, reflection stage", "consolidation the studied material, repetition", "when learning and consolidating new material", "can be used at the reflection stage", "repetition and consolidation of knowledge on the topic, creative approach", "to explain new material, give examples, consolidate knowledge", "to

елементи. Об'єктом нашого наукового зацікавлення є насамперед креолізовані меми (зображення + слова).

За результатами анонімного опитування, із 37 респондентів (вчителів української мови та літератури житомирських ЗЗСО) використовують меми на уроках української мови 83,8% (31), не використовують 16,2% (6), самостійно створювали меми 35,1% (13). Більшість вважає доцільним та корисним використання мемів на уроках української мови, що підтверджує тенденції набуття їхньої популярності в сучасному освітньому просторі.

Учителі розглядають меми як сучасні способи подати інформацію, сформувані ключові компетентності; засоби розвитку мовлення та мислення, формування мовних знань та мовленнєвих умінь, навичок; інноваційні засоби не тільки розважального спрямування, але й розвитку критичного мислення, пам'яті, креативності, активізації мисленнєвої діяльності; засоби візуалізації та підвищення мотивації учнів, психологічної підтримки, урізноманітнення методів та форм роботи на уроках.

Також акцентовано увагу на важливій особливості мемів – вносити новий сенс у загальновідоме, що, зокрема, сприяє досягненню навчального результату. За допомогою мемів можна "розвантажити сухі правила незвичною полегшеною формою" під час вивчення та закріплення нового матеріалу; сприяти розвитку спостережливості учнів, креативному переосмисленню будь-якої інформації; розвивати почуття гумору; навчати учнів робити акценти на ключових моментах; пояснити практичність використання мови; проаналізувати, усвідомити та практично застосувати навчальний матеріал; використати вивчений матеріал на практиці; дослідити функціонування, семантику, походження мовних одиниць; проаналізувати стилістичні функції художніх засобів; урізноманітнити матеріал; розвантажити увагу учнів; осучаснити урок.

З досвіду вчителів, використання мемів може бути ефективним на різних етапах уроку (для пояснення нового матеріалу, закріплення набутих знань, на етапі

explain a complex topic, summarise what has been learnt", "generalisation and systematisation, repetition and consolidation of learnt topics", "introduction to any topic, reflection at the end of the lesson", "learning new material", "generalisation and systematisation, repetition and consolidation of the topics studied", "through memes to the depth of understanding the topic".

Memes can be used when dealing with the language errors and to prevent them: "look for mistakes in spelling", "edit language errors", "warn against mistakes"; memes can be used to learn rules, easily repeat the material learned, and create dialogues and essays on a contemporary topic.

In the educational process, the following main functions of memes have been identified: representative (reproduction of what has been seen, read or heard with an appropriate emphasis on certain information); communicative (reaction to a situation that generates a discussion, as well as the creation of a special linguistic space that is understandable to a certain group); creative (reproduction of events in reality in a creative format using modern online tools). A significant number of respondents (12) indicated that they used memes for educational purposes when studying any topic; this was also confirmed by analysing and systematising individual responses: spelling (10), lexicology (vocabulary), phraseology (10), morphology (parts of speech) (6), syntax, punctuation (6), phonetics, orthoepy (4), speech development lessons (4).

The survey identified the following main criteria for the feasibility and usefulness of using memes at the Ukrainian language lessons:

– better perception and memorisation of educational material: "promotes memorisation", "students remember better", "children often remember the game rather than what they are learning", "a modern way of presenting information, students easily perceive memes and remember well", "visualisation makes the material better perceived and remembered"; "visualisation of the material

рефлексії): "пояснення нового матеріалу, етап рефлексії", "закріплення вивченого, повторення", "під час вивчення та закріплення нового матеріалу", "можна використовувати на етапі рефлексії", "повторення та закріплення знань з теми, творчий підхід", "пояснювати новий матеріал, наводити приклади, закріплювати знання", "пояснити складну тему, узагальнити вивчене", "узагальнення та систематизація, повторення та закріплення вивчених тем", "вступ у будь-яку тему, рефлексія в кінці уроку", "вивчення нового матеріалу", "узагальнення та систематизація, повторення та закріплення вивчених тем", "через меми до глибини розуміння теми".

Меми можна використовувати під час роботи із мовними помилками та з метою їх попередження: "шукати помилки в написах", "редагувати мовні помилки", "щоб застерегти від помилок"; за допомогою мемів можна вивчати правила, легко повторювати вивчений матеріал, можна створювати діалоги та есе на сучасну актуальну тему.

У навчальному процесі визначено такі основні функції мемів: репрезентативна (відтворення побаченого, прочитаного чи почутого з відповідним акцентом на певній інформації); комунікативна (реакція на ситуацію, яка породжує дискусію, а також створення особливого мовного простору, зрозумілого певній групі); креативна (відтворення подій дійсності у творчому форматі з використанням сучасних онлайн-інструментів). Значна кількість респондентів (12) зазначили, що використовувати меми з навчальною метою можна від час вивчення будь-яких тем; це підтверджено також за допомогою аналізу та систематизації окремих відповідей: орфографія (10), лексикологія (лексика), фразеологія (10), морфологія (частини мови) (6), синтаксис, пунктуація (6), фонетика, орфоепія (4), уроки розвитку мовлення (4).

Під час опитування виділено такі основні критерії доцільності та користі використання мемів на уроках української мови:

• краще сприйняття та запам'ятовування навчального матеріалу:

for better understanding and memorisation", "for better memorisation", "contributes to better learning of the material", "to consolidate the material", "better learning of the material through visualisation";

– development of creative abilities, creativity, critical thinking: "you can be creative in approaching the topic studied", "develops imagination, creativity", "the development of creativity, creativity, critical thinking", "develops critical thinking", "allows you to compare", "development of creative thinking, analysis and comparison", "development of creative abilities";

– pupils' interest: "it makes learning closer to real life, children are interested", "it makes children interested", "to make students interested", "interesting for students", "to make students interested", "using memes increases interest in the learning material";

– attracting attention: "to focus the children's attention important points", "of course, to get the children's attention if they are tired", "to make them pay more attention to the material", "to grab their attention";

– promoting positive atmosphere during the lesson: "changes the atmosphere during the lesson to a positive one", "gives positive mood to the lessons", "helps children to relax";

– the development of pupils' independent work skills: "it gives an opportunity to compare, create memes by yourself".

One of the ways to effectively integrate memes into the learning process is to have students create them on their own. Out of 37 respondents, 64.9% (24) offered students such a task, noting that this current learning format can be an interesting addition to the educational process: it promotes observation, creative rethinking of any information, develops a sense of humour and teaches students to emphasise key points concisely. In addition, creating memes is a great way to add humour to lessons, which in its turn has a positive impact on building relationships with students.

"сприяє запам'ятовуванню", "учні краще запам'ятовують", "часто діти запам'ятовують гру, а не те, що вивчається", "сучасний спосіб подати інформацію, учні легко сприймають мему й добре запам'ятовують", "через візуалізацію матеріал краще сприймається та запам'ятовується"; "візуалізація матеріалу для кращого усвідомлення та запам'ятовування", "для кращого запам'ятовування", "сприяє кращому опануванню навчального матеріалу", "для закріплення матеріалу", "краще засвоєння матеріалу за допомогою візуалізації";

• розвиток творчих здібностей, креативності, критичного мислення: "можна творчо підійти до вивченої теми", "розвиває фантазію, творчість", "розвиток креативності, творчості, критичного мислення", "розвиває критичне мислення", "дає змогу порівнювати", "розвиток творчого мислення, аналіз та зіставлення", "розвиток творчих здібностей";

• зацікавлення учнів: "це робить навчання ближчим до реального життя, дітям цікаво", "зацікавлює дітей", "щоб зацікавити учнів", "цікавинка для учнів", "з метою зацікавлення учнів", "використання мемів підвищує зацікавленість навчальним матеріалом";

• привернення уваги: "щоб зосередити увагу дітей на важливих моментах", "звичайно, привернення уваги дітей, якщо вони втомилися", "щоб привернути увагу дітей ще більше на даний матеріал", "привернення уваги";

• сприяння позитивній атмосфері під час уроку: "змінюється атмосфера під час уроку на позитивну", "надають позитивного настрою урокам", "допомагає дітям розслабитися";

• формування навичок самостійної діяльності учнів: "дає можливість порівнювати, створювати самому мему".

Одним із способів ефективного інтеграції мемів у навчальний процес є завдання щодо їх самостійного створення учнями. Із 37 респондентів 64,9% (24) пропонували учням таке завдання, зауважуючи, що цей актуальний формат навчання може стати цікавим доповненням освітнього процесу: сприяє розвитку спостережливості,

In the course of implementing these tasks, students were able to repeat the rules for the correct use of the prepositions in/at, conjunctions and/and; consolidate the rules for spelling words; repeat the use of a soft sign, apostrophe; focus on errors in the statements of modern culture, edit language errors; consolidate and reflex on certain topics, consolidate the material studied; develop creative abilities; update the acquired knowledge; repeat the peculiarities of using artistic means with interest and in a new way; observe their own speech and analyse linguistic phenomena; create their own motivational phrases; study theoretical material, prepare for the NMT; creatively comprehend and productively arrange the theoretical material; learn to model communicative situations at the speech development lessons; assess their own language, speaking and thinking resources; develop the ability to apply non-standard approaches to the learning process; better remember complex material; improve skills in formulating an opinion briefly and accurately.

Visualisation of educational material is an important aspect of the modern educational process; it contributes to greater efficiency, accessibility of learning and motivation, and gets the students interested. The concept of visualisation of educational information is primarily associated with the creation and use of visual images to develop visual and imaginative thinking. Such technologies help to simplify the perception of complex concepts, develop critical thinking, and ensure active memorisation of information. In addition to memes, modern schools are also actively using mind maps (intellect maps) (13), educational videos and photos (13), presentations (8), diagrams and tables (9), comics (6), infographics (5) to visualise educational material, word clouds (6), as well as posters, scribbles, crosswords, book trailers, colouring books, collages, illustrations, animations, clusters, interactive posters, worksheets, diagrams, puzzles, bingo, pictures for rules, language simulators, etc.

креативному переосмисленню будь-якої інформації, розвиває почуття гумору та навчає школярів лаконічно робити акценти на ключових моментах. До того ж, створення мемів – це відмінний спосіб додати гумору під час уроків, а це, у свою чергу, позитивно впливає на побудову відносин з учнями.

Під час виконання таких завдань учні мали змогу повторити правила правильного вживання прийменників у/в, сполучників і/й/та; закріпити правила написання слів; повторити вживання м'якого знака, апострофа; акцентувати увагу на помилках у висловлюваннях сучасної культури, редагувати мовні помилки; закріпити та повторити знання з певних тем, закріпити вивчений матеріал; розвивати творчі здібності; актуалізувати набуті знання; з цікавістю та по-новому повторити особливості використання художніх засобів; спостерігати за своїм мовленням та аналізувати мовні явища; створити власні фрази-мотиватори; вивчити теоретичний матеріал, підготуватися до НМТ; творчо осмислити та креативно оформити опрацьований теоретичний матеріал; навчитися моделювати комунікативні ситуації на уроках з розвитку мовлення; оцінити власні мовний, мовленнєвий та мисленнєвий ресурси; розвинути вміння застосовувати нестандартні підходи до навчального процесу; краще запам'ятати складний матеріал; удосконалити навички коротко та влучно формулювати думку.

Візуалізація навчального матеріалу є важливим аспектом сучасного освітнього процесу; сприяє більшій ефективності, доступності навчання та мотивації, зацікавленню учнів. Поняття візуалізації навчальної інформації пов'язане насамперед із створенням та використанням зорових образів для розвитку наочно-образного мислення. Такі технології допомагають спростити сприйняття складних понять, розвивати критичне мислення та забезпечити активне запам'ятовування інформації. Окрім мемів, для візуалізації навчального матеріалу в сучасній школі активно використовують також ментальні карти (інтелект-карти) (13), навчальні відео та фото (13), презентації (8), схеми та таблиці (9), комікси (6), інфографіку (5), хмари

When asked to identify the main aspects of the effectiveness of using memes at the Ukrainian language lessons, the respondents answered as follows: "memorisation, associations", "cognitive interest in children, language learning can be interesting", "work on mistakes, memorisation, application of knowledge to their own creative product", "expediency, consideration of the students' age, literacy ethicality", "appropriateness and moderation", "creativity, paradox, non-standard presentation", "actualisation of students' attention", "using online resources to create their own memes, paradox", "development of critical thinking, attention, creativity memory", "informational, emotional, paradoxical component", "informational, emotional, creative component", "language for life", "to be able to create memes so that it is an interesting episode", "didactic purpose, relevance, age-appropriateness", "innovation", "interesting", "learning something new", "scientific, research, communication", "free choice of the student", "not often", "without oversaturation", "expediency, selectivity", "short, bright, clear", "accuracy, compliance with the rules, accessibility", "encouragement to learn", "for assessing and consolidating knowledge", "age-appropriate, educationally appropriate", "entertainment, positive emotions", "interaction of theoretical knowledge and practical skills", "interest", "clarity, aesthetics", "restructuring of previous knowledge, the use of knowledge in the life like situations". Thus, according to the teachers' experience, the effectiveness of using memes at the Ukrainian language lessons is determined by many criteria.

The use of memes by participants in the educational process has its own predicaments and warnings: the relevance of memes to the curriculum and the predefined purpose of using them in the classroom; relevance and appropriateness of selected or self-created memes; educational value (primarily ensuring learning

слів (б), а також постери, скрайбінги, кросенси, буктрейлери, розмальовки до теми, колажі, ребуси, ілюстрації, анімації, кластери, інтерактивні плакати, робочі аркуші, діаграми, пазли, лото, малюнки до правил, мовні тренажери тощо.

На запропоновані питання щодо визначення основних аспектів ефективності використання мемів на уроках української мови респонденти відповіли так: "запам'ятовування, асоціації", "пізнавальний інтерес у дітей, вивчення мови може бути цікавим", "робота над помилками, запам'ятовування, застосування знань для створення власного творчого продукту", "доцільність, урахування віку учнів, грамотність, етичність", "доречність та помірність", "креативність, парадоксальність, нестандартність викладу", "актуалізація уваги учнів", "використання онлайн-ресурсів для створення власних мемів, парадокс", "розвиток критичного мислення, уваги, креативності, пам'яті", "інформаційна, емоційна, парадоксальна складова", "інформаційна, емоційна, креативна складова", "мова для життя", "уміти створити меми так, щоб це було цікавим епізодом", "дидактична мета, актуальність, відповідність віку", "інноваційність", "цікаво", "засвоєння нових знань", "науковість, дослідження, комунікація", "вільний вибір учня", "не часто", "без перенасичень", "доцільність, вибірковість", "коротко, яскраво, зрозуміло", "влучність, відповідність правилам, доступність", "заохочення до навчання", "під час оцінювання та закріплення знань", "відповідність віку, навчальній меті", "розвага, отримання позитивних емоцій", "взаємодія теоретичних знань і практичних умінь", "зацікавлення", "зрозумілість, естетичність", "реструктуризації попередніх знань, використання знань в життєвих ситуаціях". Отже, з досвіду вчителів, ефективність використання мемів на уроках української мови зумовлена багатьма критеріями.

Використання мемів учасниками освітнього процесу має свої умови та застереження: відповідність мемів навчальній програмі та попередньо визначеній меті використання на уроці; актуальність та доречність обраних або

effectiveness, not entertainment); compliance with ethics and copyright rules [4; 10]. Based on the practical experience of using memes in education, researchers suggest following the next rules: do not abuse memes not to distract attention from the main point; control the context of meme use; discuss meme ideas with the participants in the educational process; analyse memes; try to create something new and original, rather than copy what is already known [10].

Conclusions and research perspectives. The Internet meme, a multidimensional cultural phenomenon, an object of interest to researchers in various scientific fields, is also one of the current educational trends, since the skilful use of memes in the classroom, in particular in Ukrainian, can contribute to the effective achievement of a significant number of educational, developmental and educational tasks, which is associated with the peculiarities of the processes of perception and understanding of educational information by children and young people due to "clip" thinking. Memes can be a powerful teaching tool if used correctly. For example, in the classroom, it is important not to overload students and primarily to ensure the educational function of memes, not to be distracted from the main educational goal; to take into account the psychological and age characteristics of students, ethical and cultural aspects of using memes, which requires the teacher to carefully select materials and understand their relevance to a particular audience.

We see prospects for further research in the development of methodological advice on the integration of Internet memes into the educational process, creation of memes for the Ukrainian language lessons; determination of the main factors of effectiveness of using memes for educational purposes; studying the peculiarities of their influence on the formation of the necessary skills of students; improvement of online platforms for creating memes.

самостійно створених мемів; освітня цінність (насамперед забезпечення ефективності навчання, а не розвага); дотримання правил етики та авторського права [4; 10]. На основі практичного досвіду застосування мемів під час навчання дослідники пропонують дотримуватися таких правил: не зловживати мемами, щоб не відволікати увагу від основного; контролювати контекст використання мемів; обговорювати з учасниками освітнього процесу ідеї мемів; аналізувати меми; намагатися створювати щось нове та оригінальне, а не копіювати вже відоме [10].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Інтернет-мем, багатоаспектне культурне явище, об'єкт зацікавлень дослідників різних наукових галузей, також є одним із сучасних освітніх трендів, оскільки уміле використання мемів під час уроків, зокрема української мови, може сприяти ефективному досягненню значної кількості навчальних, розвивальних та виховних завдань, що пов'язано із особливостями процесів сприйняття та розуміння дітьми та молоддю навчальної інформації, зумовленими "кліповим" мисленням. Меми можуть бути потужним навчальним інструментом за умови їх правильного використання. Наприклад, на уроці важливо не перевантажувати учнів та насамперед забезпечувати навчальну функцію мемів, не відволікатися від основної навчальної мети; враховувати психологічні та вікові особливості учнів, етичні та культурні аспекти використання мемів, що вимагає від учителя уважного відбору матеріалів та розуміння їх актуальності для конкретної аудиторії.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці методичних порад щодо інтеграції інтернет-мемів у навчальний процес, створення мемів для уроків української мови; визначенні основних факторів ефективності використання мемів з навчальною метою; вивченні особливостей їх впливу на формування необхідних умінь та навичок учнів; удосконаленні онлайн-платформ для створення мемів.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Hych, H.M. (2016). "Klipove" myslennia molodi: druh chy voroh navchannia? ["Clip" thinking of young people: friend or foe of learning?]. *Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia"]*. Serii: Pedahohika – Scientific work [Black Sea State University named after Peter Mohyly complex "Kyiv-Mohylian Academy"]. Series: Pedagogy, t. 269, vyp. 257, 38-42. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2016_269_257_8 [in Ukrainian].
2. Hohulenko, O.P. (2021). Mem-kultura – odyń z interaktyvnykh metodiv vyvchennia ukrainskoi movy [Meme culture is one of the interactive methods of learning Ukrainian]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, vyp. 49(1), 41-45. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2021_49\(1\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2021_49(1)_12) [in Ukrainian].
3. Neklesova, V.Yu. (2017). Memy yak chastyna onimnoho prostoru [Memes as a part of the onymic space]. *Zapysky z onomastyky – Onomastics quotes*, vyp. 20, 210-222. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zzo_2017_20_18 [in Ukrainian].
4. Pavliuk, O.O., & Saltykova, T.O. (2023). Vykorystannia memiv u vykladanni frantsuzkoi movy [Using memes in teaching French]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, vyp. 61, t. 2, 211-214. DOI 10.32782/2663-6085/2023/61.2.42.10 [in Ukrainian].
5. Poda, T.A. (2017). Internet-memy yak fenomen informatsiinoho suspilstva [Internet memes as a phenomenon of the information society]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Filosofiia. Kulturolohiia – Bulletin of the National Aviation University. Philosophy. Culture*, № 1, 117-120 [in Ukrainian].
6. Prykhodko, A. (2021). Dydaktychnyi potentsial vykorystannia internet-memiv u protsesi movnoi pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity iz chysla inozemnykh hromadian [The didactic potential of using Internet memes in the process of language training of foreign citizens]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Pedahohika – Current issues of the humanities. Pedagogy*, vyp. 39, t. 2. 293-298. DOI: 10.24919/2308-4863/39-2-47 [in Ukrainian].
7. Riazanov, A.S. (2018). Mem yak komunikativna odyynytsia: synkhroniia ta diakhroniia poniattia [Meme as a communicative unit: synchrony and diachrony of the concept]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Serii: Sotsialni komunikatsii – Bulletin of the Kharkiv National University named after V.N. Karazin. Series: Social Communications*, vyp. 14, 9-13. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISK_2018_14_4 [in Ukrainian].
8. Sokolova, K.V. (2012). Memy yak zasib komunikatsii v internet-seredovyshchi [Memes as a means of communication in the online environment]. *Humanitarnyi chasopys – Humanitarian hour*, № 1, 118-123. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gumc_2012_1_17 [in Ukrainian].
9. Chernikova, O.I. (2015). Verbalnyi, neverbalnyi ta kompleksnyi mem: klasyfikatsiia za sposobom podannia ta spryiniattia informatsii v internet-seredovyshchi (na materialii anhlomovnykh kinomemiv) [Verbal, non-verbal and complex memes: classification by the way of presenting and perceiving information in the Internet environment (based on the material of the English-language film memes)]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Serii: Filolohiia – Journal of the Kyiv National Linguistic University. Series: Philology*, t. 18, № 1, 151-156. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2015_18_1_19 [in Ukrainian].
10. Yandola, K.O. (2024) Rol memiv sered suchasnykh osvitnykh trendiv [The role of memes among modern educational trends]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of forming creative personality in higher and secondary schools*, № 97, 62-68. DOI: 10.32782/1992-5786.2024.97.11 [in Ukrainian].

Received: April 30, 2025

Accepted: May 19, 2025